Akademin för utbildning, kultur och kommunikation Avdelningen för tillämpad matematik Examinator: Lars-Göran Larsson

TENTAMEN I MATEMATIK

MMA129 Linjär algebra Datum: 14 augusti 2013 Hjälpmedel: Linjal

Skrivtid: 5 timmar

Denna tentamen består av åtta om varannat SLUMPMÄSSIGT ORDNADE uppgifter som vardera kan ge maximalt 5 poäng. Den maximalt möjliga poängsumman är således 40. För betygen 3, 4 och 5 krävs minst 18, 26 respektive 34 poäng. Lösningar förutsätts innefatta ordentliga motiveringar och tydliga svar. Samtliga lösningsblad skall vid inlämning vara sorterade i den ordning som uppgifterna är givna i. Undvik speciellt att skriva på baksidor av lösningsblad.

- 1. Låt M = [(1, 0, -1, 1), (0, 1, 1, 0), (1, 2, 0, 1)] vara ett underrum till \mathbb{E}^4 . Bestäm en ON-bas i M.
- 2. Den linjära operatorn $F: \mathbb{R}^3 \to \mathbb{R}^3$ definieras genom

$$(3,1,-1) \xrightarrow{F} (1,-1,2), \quad (2,0,-1) \xrightarrow{F} (1,2,3), \quad (0,-1,0) \xrightarrow{F} (3,1,-1)$$

Bestäm F:s matris i standardbasen. Är F bijektiv?

- 3. Skriv den kvadratiska formen $5x^2 + 8y^2 + 5z^2 4xy + 8xz + 4yz$ på diagonal form och förklara i detalj vad ekvationen $5x^2 + 8y^2 + 5z^2 4xy + 8xz + 4yz = 1$ beskriver. Ange speciellt avståndet mellan ytan och origo. Koordinaterna (x, y, z) är givna i ett ON-system.
- **4.** M_1 , M_2 och M_3 , definierade enligt $\begin{cases} M_1 = \{(x_1, x_2, x_3, x_4) : 2x_1 3x_2 x_3 = 0\}, \\ M_2 = \{(x_1, x_2, x_3, x_4) : 2x_1 + 2x_3 3x_4 = 0\}, \\ M_3 = [(2, 5, -1, 6), (3, -2, 7, 4)], \end{cases}$

är alla underrum till \mathbb{R}^4 . Bestäm om möjligt en bas i skärningen $M_1 \cap M_2 \cap M_3$.

5. Den linjära operatorn $F: \mathbb{R}^3 \to \mathbb{R}^3$ ges i basen $\mathbf{e}_1, \mathbf{e}_2, \mathbf{e}_3$ av matrisen

$$A = \begin{pmatrix} 3 & -1 & -1 \\ 1 & 1 & -1 \\ 1 & -1 & 1 \end{pmatrix}.$$

Visa att F är diagonaliserbar, dvs att det finns en bas av egenvektorer till F. Bestäm en sådan bas, ange F:s matris i den basen och visa hur relationen ser ut mellan F:s matriser i de två baserna.

6. Låt $\mathbf{e}_1, \mathbf{e}_2, \mathbf{e}_3$ vara en bas i det linjära rummet L, och definiera vektorerna $\tilde{\mathbf{e}}_1, \tilde{\mathbf{e}}_2, \tilde{\mathbf{e}}_3$ enligt

$$\begin{cases} \tilde{\mathbf{e}}_1 = 3\mathbf{e}_1 + \mathbf{e}_3, \\ \tilde{\mathbf{e}}_2 = 2\mathbf{e}_1 + 2\mathbf{e}_2 + 3\mathbf{e}_3, \\ \tilde{\mathbf{e}}_3 = \mathbf{e}_2 + \mathbf{e}_3. \end{cases}$$

Visa att $\tilde{\mathbf{e}}_1, \tilde{\mathbf{e}}_2, \tilde{\mathbf{e}}_3$ också är en bas, och ange koordinaterna för vektorn $5\mathbf{e}_1 + 3\mathbf{e}_3$ i denna andra bas.

7. Vektorerna **u** och **v** har i en viss bas koordinaterna (x_1, x_2, x_3) respektive (y_1, y_2, y_3) . Visa att funktionen g, definierad enligt

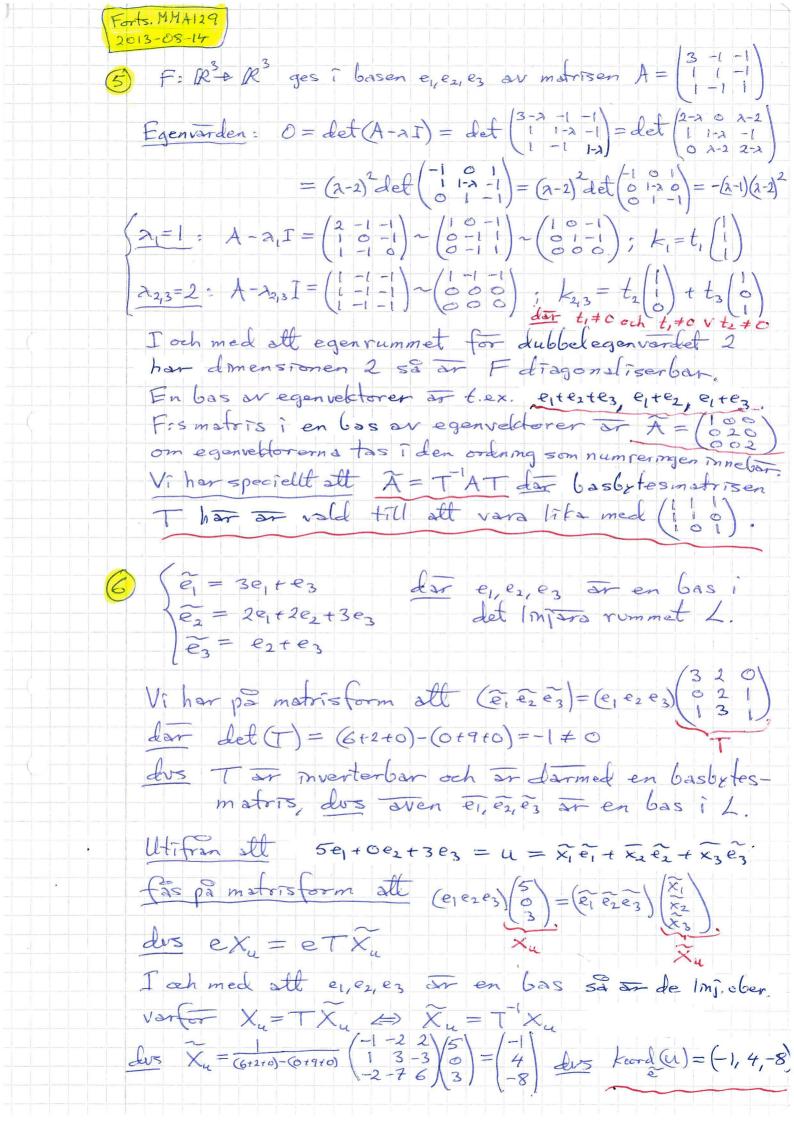
$$g(\mathbf{u}, \mathbf{v}) = x_1 y_1 + 17 x_2 y_2 + a x_3 y_3 + 4(x_1 y_2 + x_2 y_1)$$
$$-5(x_1 y_3 + x_3 y_1) - 17(x_2 y_3 + x_3 y_2)$$

för vissa värden på a definierar en skalärprodukt i \mathbb{R}^3 . Bestäm även dessa värden.

8. Konstruera en avbildningsmatris som definierar en linjär avbildning $F : \mathbb{R}^3 \to \mathbb{R}^3$ som har nollrummet [(2, -4, -3)] och värderummet [(1, 3, -1), (2, -3, 1)].

MMA129/ Kontfattade tosninger till tentamen 2013-08-14 Gran-Schmidts ortogenaliseringsmetod po u, u, u, u, gen $\{f_1 = u_1 = (1, 0, -1, 1)$ $le_1 = \sqrt{3}(1,0,-1,1)$ by $||f_1|| = \sqrt{1+0+1+1} = \sqrt{3}$ $(f_2 = u_2 - 2u_2|e_1 > e_1 = (0,1,1,0) - \frac{1}{3}(0+0-1+0)(1,0,-1,1)$ $= \frac{1}{3} \left[(0,3,3,0) + (1,0,-1,1) \right] = \frac{1}{3} (1,3,2,1)$ (e2 = 5/5 (1,3,21) +x ||f2|| = \$ 5/1+9+4+1 = \$ 1/15 (f3 = u3- Zu3|e,>e, -Zu3|e2> e2 $= (1,2,0,1) - \frac{1}{3}(1+0+0+1)(1,0,-1,1) - \frac{1}{15}(1+6+0+1)(1,3,2,1)$ $= \frac{1}{15} \left[(15, 30, 0, 15) - (10, 0, -10, 10) - (8, 24, 16, 8) \right] = \frac{1}{15} \left[-3, 6, -6, -3 \right]$ $= \frac{1}{5}(1,2,-2,-1) = -\frac{1}{5}(1,-2,2,1)$ e3 = 500 (1,-2,2,1) +y | f3 || = 5 51+4+4+1 = 5 10 Alltsa: 53 (10,-1,1), 5,5 (1,3,2,1), 50 (1,-2,2,1) en ON-bas i M F= R3- R3 $(2,0,-1) \xrightarrow{F} (1,2,3)$ $(0,-1,0) \xrightarrow{F} (3,1,-1)$ Fis matris A i standardlasen ges $A\begin{pmatrix} 3 & 2 & 0 \\ 1 & 0 & -1 \\ -1 & -1 & 0 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 1 & 1 & 3 \\ -1 & 2 & 1 \\ 2 & 3 & -1 \end{pmatrix}$ salunda av relationen $A = \begin{pmatrix} 1 & 1 & 3 \\ -1 & 2 & 1 \\ 2 & 3 - 1 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} 3 & 2 & 0 \\ 1 & 0 - 1 \\ -1 & -1 & 0 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 1 & 1 & 3 \\ -1 & 2 & 1 \\ 2 & 3 - 1 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} -1 & 0 & -2 \\ 1 & 0 & 3 \\ 2 & 3 - 1 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} -1 & 0 & -2 \\ 1 & 0 & 3 \\ 2 & 3 - 1 \end{pmatrix}$ $= \begin{pmatrix} 1 & 1 & 3 & 1 & 0 & 2 \\ -1 & 2 & 1 & -1 & 0 & -3 \\ 2 & 3 & -1 & 1 & -1 & 2 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 3 & -3 & 5 \\ -2 & -1 & -6 \\ -2 & 1 & -7 \end{pmatrix}$ $\det \begin{pmatrix} 1 & 3 \\ -1 & 2 & 1 \\ 2 & 3 - 1 \end{pmatrix} = \det \begin{pmatrix} 1 & 1 & 3 \\ 0 & 3 & 4 \\ 0 & 1 - 7 \end{pmatrix} = -\det \begin{pmatrix} 1 & 1 & 3 \\ 0 & 1 - 7 \\ 0 & 0 & 25 \end{pmatrix} = -25 \neq 0$ dus bagge matriserna i matrisprodukten for A an Inverterbara, dus A an inverterbar, dus aubildningen Far Gijektiv.

6 Foodinaterna (x, Y, Z) ar givna i en on-bas $(h(u)) = (5x^2 + 8y^2 + 52 - 4xy + 8xz + 4yz) = (xyz) -282$ \(\frac{5}{4} \) \(\frac{2}{5} \) dar 5 de matorisen till en symmetrisk arbildning (ty G ar identifiend i en ON-605) Spektralsatsen ger att det finns en ON-bas av egenvelctorer. Specialt or arbildningen diagonaliserbor. $= (9-\lambda)^{2} \det \left(-\frac{1}{2} \frac{0}{8-\lambda} \frac{1}{2} \right) = (9-\lambda)^{2} \det \left(0 \frac{8}{3} \frac{1}{4} \right) = -\lambda (3-9)^{2}$ $A_{1} = 0$: $A_{-a_{1}}I = \begin{pmatrix} 5-24 \\ -282 \\ 425 \end{pmatrix} \sim \begin{pmatrix} -141 \\ 0189 \\ 000 \end{pmatrix} \sim \begin{pmatrix} 101 \\ 021 \\ 000 \end{pmatrix}$; $k_{1} = t_{1}\begin{pmatrix} 2 \\ 1 \\ -2 \end{pmatrix}$ $\lambda_{2,3} = 9 : A - \lambda_{2,3} T = \begin{pmatrix} -4 & -2 & 4 \\ -2 & -1 & 2 \\ 4 & 2 & 4 \end{pmatrix} \sim \begin{pmatrix} 2 & 1 & -2 \\ 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{pmatrix} ; k_{2,3} = t_2 \begin{pmatrix} 1 \\ 2 \\ 2 \end{pmatrix} + t_3 \begin{pmatrix} 2 \\ -2 \\ 1 \end{pmatrix}$ dar t, +0, t2+0 V +3+0 Vi for att $h(u) = 0 \hat{x}^{2} + 9 \hat{y}^{2} + 9 \hat{z}^{2}$ der $(\hat{e}_{1} \hat{e}_{2} \hat{e}_{3}) = (e_{1} e_{2} e_{3}) \frac{1}{3} \begin{pmatrix} 2 & 1 & 2 \\ 1 & 2 & -2 \\ -2 & 2 & 1 \end{pmatrix}$ = h(u) ar soledes en embular ON-bas ON-bas bas bytes cylinder med radien 3. Spec, galler att AVST (xta, origo) = 1/3 $\{H_1 = \{(x_1, x_2, x_3, x_4): 2x_1 - 3x_2 - x_3 = 0\} \subset \mathbb{R}^4$ $M_2 = \{(x_1, x_2, x_3, x_4) : 2x_1 + 2x_3 - 3x_4 = 0\} \subset \mathbb{R}^4$ $[M_3 = [(2,5,-1,6),(3,-2,7,4)] \subset \mathbb{R}^4$ En allman vector u ∈ M3 kan med riseR strivas u = r(2,5,-1,6) + s(3,-2,7,4) = (2r+3s,5r-2s,-r+7s,6r+4s)For all u aven ska tillhora M, MM2 trave all (0 = 2(2r+35)-3(5r-25)-(-r+75) = -10r+55 = 5(-2r+5)0 = 2(2r+3s) + 2(-r+7s) - 3(6r+4s) = -16r + 8s = 8(-2r+s)dus all s=2r Den mest allmanna vectorn som M, MM, MM, Altsa rymmer = r(2,5,-1,6)+2r(3,-2,7,4)=r(8,1,13,14) dus (8,1,13,14) ar en 625 i M, M, M, M, och M, NM2 NM3 = [(8,1,13,14)]

Forts. MMA129 2013-08-14 $g(u_1v) = x_1 y_1 + 17 x_2 y_2 + a x_3 y_3 + 4(x_1 y_2 + x_2 y_1) - 5(x_1 y_3 + x_3 y_1)$ -17 (x2/3 + x3/2) g or symmetrisk, dus g(u,v) = g(v,u) visas entelt II. g ar Imjar i det anders argumentet (och i det førsta) dus g(u, av+uw) = a g(u,v) + u g(u,w) visas enkett III. $g(u_1u) = x_1^2 + 17x_2^2 + ax_3^2 + 8x_1x_2 - 10x_1x_3 - 34x_2x_3$ $= (x_1 + 4x_2 - 5x_3)^2 + x_2^2 + 6x_2x_3 + (a-25)x_3^2$ $= (x_1 + 4x_2 - 5x_3)^2 + (x_2 + 3x_3)^2 + (\alpha - 34) x_3^2$ dar (g(u,u) > 0 for alla u ∈ L traver att a = 34 g(u)=0 => u=0 Fraver all a > 34 Alltsa: g ar en skalarprodukt i R3 om och endast om F= R3 + IR3 har nollrommet [Q,-4,-3)] och varderummet ((1,3,-1),(2,-3,1) F kan me definiers entidigt utifran det givns, men exempelvis Coljande matris aubildningsmatris A representerar en aubildening F med de givna specificationema: $A = \begin{pmatrix} 1 & 2 & a \\ 3 & -3 & 6 \end{pmatrix} \qquad \text{dar} \qquad A \begin{pmatrix} 2 \\ -4 \\ -3 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 0 \\ 0 \\ 0 \end{pmatrix}$ $\begin{cases} 2-8-3a=0 \\ 6+12-36=0 \end{cases} \begin{cases} a=-2 \\ 6=6 \\ -2-4-3c=0 \end{cases}$ dus matrisen (1 2-2) definierar en av sandligt manga aubildinger som har de angirna noll-och varderommen.

Tentamen 2013-08-14

1. En ON-bas i M är t.ex.

$$\frac{\frac{1}{\sqrt{3}}(1,0,-1,1)}{\frac{1}{\sqrt{15}}(1,3,2,1)},$$

$$\frac{\frac{1}{\sqrt{15}}(1,-2,2,1)}{\frac{1}{\sqrt{10}}(1,-2,2,1)}$$

POÄNGSPANN (maxpoäng) för olika delmoment i uppgifter

1p: Korrekt från M valt ut en vektor \mathbf{u}_1 och korrekt normerat den till \mathbf{e}_1

1p: Korrekt från M valt ut en andra vektor \mathbf{u}_2 och korrekt till formen definierat och bestämt en vektor \mathbf{f}_2 som tillhör M, som är skild från nollvektorn, och som är ortogonal mot den först valda vektorn, dvs definierat och bestämt t.ex. $\mathbf{f}_2 = \mathbf{u}_2 - \langle \mathbf{u}_2 | \mathbf{e}_1 \rangle \mathbf{e}_1$

1p: Korrekt normerat \mathbf{f}_2 till \mathbf{e}_2

1p: Korrekt från M valt ut en tredje vektor \mathbf{u}_3 och korrekt till formen definierat och bestämt en vektor \mathbf{f}_3 som tillhör M, som är skild från nollvektorn, och som är ortogonal mot de två först valda vektorerna, dvs definierat och bestämt t.ex. $\mathbf{f}_3 = \mathbf{u}_3 - \langle \mathbf{u}_3 \, | \, \mathbf{e}_1 \rangle \mathbf{e}_1 - \langle \mathbf{u}_3 \, | \, \mathbf{e}_2 \rangle \mathbf{e}_2$

1p: Korrekt normerat \mathbf{f}_3 till \mathbf{e}_3

2. F: s matris i standardbasen är lika med

$$\begin{pmatrix}
3 & -3 & 5 \\
-2 & -1 & -6 \\
-2 & 1 & -7
\end{pmatrix}$$

Avbildningen F är bijektiv

2p: Korrekt, från det givna om avbildningen F i standardbasen, sammanställt sambandet AB = C, där A är F: s avbildningsmatris i standardbasen och

$$\mathbf{B} = \begin{pmatrix} 3 & 2 & 0 \\ 1 & 0 & -1 \\ -1 & -1 & 0 \end{pmatrix}, \quad \mathbf{C} = \begin{pmatrix} 1 & 1 & 3 \\ -1 & 2 & 1 \\ 2 & 3 & -1 \end{pmatrix}$$

1p: Korrekt löst ut och bestämt avbildningsmatrisen A från det funna sambandet, dvs bestämt

$$A = CB^{-1} = \begin{pmatrix} 1 & 1 & 3 \\ -1 & 2 & 1 \\ 2 & 3 & -1 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} 1 & 0 & 2 \\ -1 & 0 & -3 \\ 1 & -1 & 2 \end{pmatrix}$$

2p: Korrekt visat att avbildningen F är bijektiv, detta genom att visa att även matrisen \mathbb{C} är inverterbar

3. Den kvadratiska formen $h(\mathbf{u})$ kan uttryckas på den diagonala formen $0\tilde{x}_1^2 + 9\tilde{x}_2^2 + 9\tilde{x}_3^2$, där relationen mellan den nya basen $\tilde{\mathbf{e}}_1, \tilde{\mathbf{e}}_2, \tilde{\mathbf{e}}_3$ och den ursprungliga $\mathbf{e}_1, \mathbf{e}_2, \mathbf{e}_3$ är

$$(\widetilde{\mathbf{e}}_1 \quad \widetilde{\mathbf{e}}_2 \quad \widetilde{\mathbf{e}}_3) = (\mathbf{e}_1 \quad \mathbf{e}_2 \quad \mathbf{e}_3) \frac{1}{3} \begin{pmatrix} 2 & 1 & 2 \\ 1 & 2 & -2 \\ -2 & 2 & 1 \end{pmatrix}$$

 $1 = h(\mathbf{u})$ är ekvationen för en cirkulär cylinder. Avståndet mellan ytan och origo är lika med 1/3

1p: Korrekt funnit egenvärdena till den kvadratiska formen

1p: Korrekt funnit egenummen till den kvadratiska formen och geometriskt korrekt tolkat dessa

1p: Korrekt identifierat den diagonala formen för den kvadratiska formen

1p: Korrekt noterat vad ekvationen $1 = h(\mathbf{u})$ geometriskt betyder

1p: Korrekt (med förklaring) funnit avståndet mellan ytan och origo

4. En bas i $M_1 \cap M_2 \cap M_3$ är t.ex. (8,1,13,14)

----- Lösningsvariant

- **1p**: Korrekt framställt en allmän vektor i M_3
- **1p**: Korrekt formulerat det ekvationssystem som innebär att en vektor i M_3 också tillhör $M_1 \cap M_2$
- **1p**: Korrekt funnit lösningen till ekvationssystemet
- **2p**: Korrekt funnit en bas i $M_1 \cap M_2 \cap M_3$
- 5. En bas av egenvektorer $\tilde{\mathbf{e}}_1, \tilde{\mathbf{e}}_2, \tilde{\mathbf{e}}_3$ till den linjära operatorn F är exempelvis

$$\begin{cases} \widetilde{\mathbf{e}}_1 = \mathbf{e}_1 + \mathbf{e}_2 + \mathbf{e}_3 \\ \widetilde{\mathbf{e}}_2 = \mathbf{e}_1 + \mathbf{e}_2 \\ \widetilde{\mathbf{e}}_3 = \mathbf{e}_1 + \mathbf{e}_3 \end{cases}$$

F:
s matris i basen $\,\widetilde{\bf e}_1,\widetilde{\bf e}_2,\widetilde{\bf e}_3,\,{\rm dvs}\,\,\widetilde{\sf A}$, är lika med

$$\begin{pmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 2 & 0 \\ 0 & 0 & 2 \end{pmatrix}$$

och relationen till matrisen A i den ursprungliga basen är $\widetilde{A} = T^{-1}AT$

- **1p**: Korrekt funnit egenvärdena till F
- **1p**: Korrekt funnit det endimensionella egenrummet
- 1p: Korrekt funnit det tvådimensionella egenrummet
- **1p**: Korrekt angivit F: s matrix i basen av egenvektorer
- **1p**: Korrekt angivit relationen mellan F: s matriser i de två baserna

6. Vektorerna $\tilde{\mathbf{e}}_1, \tilde{\mathbf{e}}_2, \tilde{\mathbf{e}}_3$ är en bas, detta ty matrisen T i matrisrelationen $\tilde{\mathbf{e}} = \mathbf{e} \mathsf{T}$ är inverterbar.

$$koord_{\tilde{\mathbf{e}}_{1},\tilde{\mathbf{e}}_{2},\tilde{\mathbf{e}}_{3}}(5\mathbf{e}_{1}+3\mathbf{e}_{3})=(-1,4,-8)$$

- **2p**: Korrekt utifrån matrisrelationen $\tilde{\mathbf{e}} = \mathbf{e}\mathsf{T}$, där \mathbf{e} och $\tilde{\mathbf{e}}$ är radmatriserna med vektorerna $\mathbf{e}_1, \mathbf{e}_2, \mathbf{e}_3$ resp. $\tilde{\mathbf{e}}_1, \tilde{\mathbf{e}}_2, \tilde{\mathbf{e}}_3$ som matriselement, identifierat och verifierat basbytesmatrisen T
- **1p**: Korrekt noterat att koordinaterna för $5\mathbf{e}_1 + 3\mathbf{e}_3$ i basen $\tilde{\mathbf{e}}_1, \tilde{\mathbf{e}}_2, \tilde{\mathbf{e}}_3$ ges av koordinatmatrisen $\mathsf{T}^{-1}\mathsf{X}$, där X är lika med koordinatmatrisen $(5\ 0\ 3)^T$
- **1p**: Korrekt bestämt inversen T^{-1} till basbytesmatrisen T
- **1p**: Korrekt funnit koord:na för $5\mathbf{e}_1 + 3\mathbf{e}_3$ i basen $\tilde{\mathbf{e}}_1, \tilde{\mathbf{e}}_2, \tilde{\mathbf{e}}_3$

7. g är en skalärprodukt i R^3 om och endast om a > 34

- **1p**: Korrekt visat att $g(\mathbf{u}, \mathbf{v}) = g(\mathbf{v}, \mathbf{u})$, dvs att g är symmetrisk
- **1p**: Korrekt visat att g är linjär i respektive av argumenten, dvs exempelvis att $g(\mathbf{u}, \lambda \mathbf{v} + \mu \mathbf{w}) = \lambda g(\mathbf{u}, \mathbf{v}) + \mu g(\mathbf{u}, \mathbf{w})$
- **1p**: Korrekt kvadratkompletterat i x_1
- **1p**: Korrekt kvadratkompletterat i x_2 och i x_3
- **1p**: Korrekt visat att g är positivt definit om och endast om a > 34

8. Exempelvis

$$\begin{pmatrix}
1 & 2 & -2 \\
3 & -3 & 6 \\
-1 & 1 & -2
\end{pmatrix}$$

- **2p**: Korrekt (med åtminstone ett minimum av förklaringar) funnit att två av avbildningsmatrisens kolonnvektorer ska vara två linjärt oberoende linjärkombinationer av de vektorer som spänner upp värderummet
- **1p**: Korrekt tolkat nollrummet som rymmande de kolonnvektorer vilka avbildas på nollvektorn, dvs att matrissambandet $A(2-4-3)^T = 0$ gäller
- **2p**: Korrekt bestämt den tredje kolonnen så att nollrummet korrekt gestaltas